

Jozo Čizmić
Ante Klarić
Miran Cvitković

ZDRAVSTVENO STRUKOVNO STALEŠKO PRAVO
University of Maribor Press, Sveučilište u Mariboru, Maribor, 2017.
399 str.

Ova knjiga rezultat je nastojanja da se prikaže i obrazloži najbitnija problematika s kojom se u radu susreću zdravstveni radnici, ukazujući pri tome i na značaj, korist te nužnost potrebe udruživanja radnika zdravstvenih struka. Premda je pisana prvenstveno kao sveučilišni udžbenik za studente poslijediplomskog specijalističkog studija Medicinsko pravo, formiranog na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, prof. dr. sc. Jozo Čizmić, u suradnji s koautorima, nastojao ga je pojasniti i približiti širem krugu čitatelja, dakle, svima koji dolaze u kontakt sa naznačenom problematikom.

Udžbenik se sastoji od pet poglavlja. Prvo obuhvaća uvodni dio, drugo nosi naslov „Radnici zdravstvene struke“, treće „Prava, obveze i odgovornosti radnika u obavljanju djelatnosti“, četvrto „Komore u zdravstvu“, a posljednje je poglavlje „Udruge zdravstvenih radnika“.

Uvodni dio, tj. prvo poglavlje knjige sastoji se od triju potpoglavlja, kojima je cilj objasniti sam pojam medicinskog prava uz navođenje izvora i načela. Nadalje, nastoji se definirati i pojam strukovnog staleškog prava s pravnog aspekta, objašnjavajući podrijetlo naziva, pri tome razlikujući i pojam struke od pojma stručne spreme. Općenito pitanje zdravlja pokušava se definirati na različite načine, uključujući i aspekte zdravlja kao što su fizičko, mentalno, emocionalno, socijalno te na koncu zdravlje zajednice. Isto tako, raščlanjuju se pojmovi zdravstvene zaštite u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o obveznom osiguranju, uz naglasak na to da svaka osoba ima pravo na zdravstvenu zaštitu te je isto tako obvezna brinuti se o svome zdravlju, a posebno se naglašava da nitko ne smije ugroziti zdravlje drugih osoba. Na koncu prvog poglavlja definira se pojam zdravstvene djelatnosti kao jedne od najvažnijih i najstarijih djelatnosti čovjeka kojom se štite i unapređuju najveće ljudske i društvene vrijednosti. Ukazuje se i na regulaciju tog pitanja u Republici Hrvatskoj kroz niz regulativnih akata, među kojima posebno kroz Zakon o zdravstvenoj zaštiti.

U drugom poglavlju govori se o radnicima zdravstvene struke, pri čemu se, naravno, uz definiranje pojma zdravstvenog radnika prema Zakonu o zaštiti zdravlja, tumači i pojam zdravstvenih suradnika. Nadalje, autori navode cjelokupni postupak obrazovanja koji se zahtijeva za stjecanje uvjeta za rad, odnosno pripravnički staž, prateći pri tome potrebne regulatorne mehanizme. U nastavku se govori o značaju i dužnosti stalnog stručnog usavršavanja, također reguliranog odredbama Zakona o zaštiti zdravlja, koji razlikuje nekoliko oblika stručnog usavršavanja, primjerice

specijalizaciju i subspecijalizaciju. Međutim, tu se ubrajaju i posebni oblici stručnog usavršavanja kroz kontinuirano praćenje i usvajanje suvremenih znanja i vještina iz pojedinih oblasti, čime se konačno promiče i osigurava sama kvaliteta zdravstvene zaštite. Riječ je o sudjelovanju na raznim oblicima edukacije, kao što su, primjerice, stručni skupovi, simpoziji, online-edukacija, stručne radionice i tome slično.

Govoreći o postupku trajnog stručnog usavršavanja u skladu s važećim pravilnicima te tzv. strukovnim zakonima, razlikuje se nekoliko područja usavršavanja ovisno o tome o kojem zdravstvenom radniku je riječ – o liječniku, doktoru dentalne medicine, magistru farmacije, medicinskom biokemičaru, medicinskoj sestri, primalji, fizioterapeutu ili djelatniku iz druge domene sanitarnog inženjerstva, zdravstvene radiološko-tehnološke djelatnosti, radne terapije ili medicinsko-tehnološke djelatnosti. Zbog kompleksnosti medicinskog prava, autori ukazuju na potrebu da pravnici upoznaju barem neka minimalna područja medicinske problematike. Sukladno tome, nastoje što više približiti i upoznati probleme medicinske prakse, uključujući i visoke standarde i dostignuća u području medicine koja su dovela do širenja instituta odgovornosti zdravstvenih radnika, naglašavajući potrebu ukazivanja dužne pažnje zdravstvenog radnika te poštovanje vlastitih i tuđih prava pri obavljanju zdravstvene djelatnosti.

U nastavku, autori govore o uvjetima potrebnima za odobrenje za samostalni rad odnosno o licenci, nužnom formalnom ispravom koja sadržajno dokazuje da je njezin posjedovatelj zadužen i ovlašten za samostalno obavljanje rada. Pored toga, ukazuje se i na člansku iskaznicu koju zdravstvenom radniku upisanom u registre Komore daje sama Komora. Registri podrazumijevaju pohranu svih relevantnih podataka o zdravstvenim radnicima i najčešće se vode u obliku elektroničke baze podataka koje se čuvaju prema posebnim propisima o čuvanju i korištenju predmetnih (odnosno osobnih) podataka Komore.

U nastavku autori navode postupak specijalizacije u grani zdravstvene djelatnosti, uključujući i specijalistički ispit, pri čemu se specijalizacija rezervirano namjenjuje za samo nekoliko zdravstvenih struka među kojima su doktori medicine, doktori dentalne medicine, magistri biokemije, magistri farmacije te medicinske sestre. Ostale struke tu šansu nemaju, premda postoji mogućnost vertikalnog napredovanja prema višim razinama edukacije i obrazovanja u svim strukama. Autori polaze od poimanja osobe ovlaštenika i same svrhe specijalističkog usavršavanja, definirajući osobe specijalista i njihovu odogovornost sve do osobe primarijusa kao najviše profesionalne titule koju liječnička zajednica neke države dodjeljuje iskusnim liječnicima specijalistima.

U knjizi je, nadalje, riječ o postupku priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija, uz posebno obrađen postupak priznanja onih stečenih u državama Europske unije, te o izdavanju potvrda o osposobljenosti za obavljanje profesije. U nastavku autori naglašavaju važnost stalnog sudskog vještaka zdravstvene struke i navode cjelokupni postupak koji je potrebno proći da bi zdravstveni djelatnik mogao biti stalni sudski vještak. Pobrojani su uvjeti za obavljanje posla vještaka, naveden je postupak određivanja osobe koja će ga obavljati, njezine dužnosti i razlozi za moguće izuzeće.

Autori obrazlažu cjelokupni postupak sudjelovanja stalnog sudskog vještaka od trenutka pozivanja vještaka do utjecanja njegova nalaza i mišljenja na odluku suda.

U trećem poglavlju autori navode sva prava, obveze i odgovornosti radnika tijekom obavljanja djelatnosti, od samih poslova do načina njihova rada. Govore o načinu pravnog uređenja u poslovima zdravstvenih radnika, o tome kako se utvrđuju potrebe za dežurstvom i pripravnošću, uključujući rad po pozivu i dodatni rad. U pogledu uređenja radnog odnosa, postoji i dužnost međusobne suradnje među zdravstvenim radnicima, uključujući i pružanje stručnih savjeta i kritika, obvezu prijavljivanja nestručnog i pogrešnog vođenja bolesnika, s tim u svezi i neovlašteno pridobivanje pacijenata, kao i upućivanje pacijenta drugom liječniku i u konačnici liječnikovo poštovanje učitelja, prema tradicionalnoj Hipokratovoj medicinskoj etici.

U nastavku autori posebno obrađuju i deontologiju, izvorno, prema grčkom jeziku, znanost o dužnostima, koja se u današnjem kontekstu tumači kao učenje o ispravnosti i dužnosti pojedinih zanimanja, što bi u ovom kontekstu značilo odnos liječnika prema bolesnicima. Drugim riječima, govori se o pravilima struke.

Autori ukazuju i na pitanje medicinske etike, na pitanja odgovornosti zdravstvenih radnika, uključujući i osiguranje od odgovornosti te načine rješavanja sporova putem arbitraže. Što se tiče kontrole nad radom zdravstvenih radnika, obrađuju i pitanje nadzora u obliku unutarnjeg nadzora, stručnog nadzora Komore i zdravstveno-inspekcijskog nadzora. Nadalje, razrađuje se problematika uređenja pitanja liječničke tajne – od pitanja sadržaja, uzroka i načina povrede sve do neovlaštenog odavanja i na koncu samog odnosa liječnika i pacijenta – kroz ustavni okvir, Zakon o tajnosti podataka i slično. Treće poglavlje autori završavaju s načinima uređenja pitanja medicinske dokumentacije, njezina sadržaja, svrhe i cilja, prava pacijenta na uvid, te regulacije načina njezina vođenja podzakonskim propisima.

U četvrtom se poglavlju obrađuje uloga Komore u zdravstvu, članstva, njezina unutarnjeg uređenja, dakle nadležnosti i zadataka unutar komore, pravnih izvora te javnih ovlasti komora. Također, obrazlaže se uloga Komore kao jamca zaštite prava pacijenata i na koncu predviđaju sva ona pitanja koja bi mogla doći pred nju kao novi izazovi.

Na kraju, u posljednjem poglavlju, autori govore o udrugama što su ih formirali zdravstveni radnici, o njihovoj svrsi i načinu udruživanja te poimenično navode neke od njih. Među navedenima nalazi se Hrvatska udruga bolničkih liječnika (HUBOL), osnovana u Liječničkom domu u Zagrebu na Silvestrovo 2013. godine (kada je bila uvelike zapostavljena liječnička struka), i to kao reakcija na kompletno stanje u zdravstvenom sustavu te kao odraz volje bolničkih liječnika za samozaštitom i samoorganizacijom zaposlenih u državnim ustanovama. Doprinos te udruge itekako se osjeća i danas, ne samo u pogledu zagovaranja liječničkih prava već i prava pacijenata. Među udrugama autori spominju još i Hrvatsku udrugu medicinskih sestara (HUMS), Udrugu ljekarnika, Hrvatsko farmaceutsko društvo i druge.

Nikolina Marasović, mag. iur.